

Naš mladi kralji kum sokolskega prapora

Dol. Lendava, 9. julija.

Naša severna meja je doživela preteklo nedeljo pomembno sokolsko slavo. Sokolsko društvo v Dolnji Lendavi je proslavilo 15-letnico svojega obstoja in razvilo sokolski prapor, ki ga je društvu poklonil mladi kralj Peter II. Mariborska sokolska župa, zavedajoč se tega važnega praznika na naši severni meji, pa je priredila delni župni zlet, katerega so se udeležila društva murskega, prekmurskega in ptujskega okrožja.

Z jutranjimi vlaki je prispelo Sokolsivo v Dolno Lendavo, ki je bila vsa v prazničnem

razpoloženju. Prišli pa so tudi bratje in sestre iz Medjimurja in Hrvaškega Zagorja. Bila je to prava jugoslovansko-sokolska manifestacija. Visokega kuma prapora, Nj. Vel. kralja Petra II. je zastopal na slavlju komandant mesta iz Čakovca general Jovan Dokić, ki je razvil prapor v imenu visokega kuma in privezal nanj krasen trak iz težke modre svile z napisom »Peter II.«. Po blagoslovu sokolskega prapora je bila izvrstno uspela javna telovadba ob veliki udeležbi prebivalstva. Bana Savske banovine je zastopal sreski načelnik dr. Kartnik, navzoči pa so bili tudi predstavniki raznih nacionalnih in kulturnih organizacij. S proslave je bila med velikimi ovacijami odposlana udanostna in pozdravna brzojavka mlademu kralju Petru II. na Bled. Vrlemu lendavskemu Sokolu k visokemu odlikovanju naše iskrene čestitke, z željo, da bi se pod novim kraljevim praporom zbralo vse kar jugoslovansko in sokolsko čuti. Zdravo!

Smrtna nesreča kolesarja

Maribor, 9. julija.

Pri Ormožu se je zgodila nesreča, ki je zahtevala za žrtev šletnega Jožka Goloba iz Ormoža. Po cesti blizu Ormoža je vozil na kolesu neki kovač 3 m dolgo železno travervo. Naproti mu je privozil na kolesu in v diru šletni Jožko Golob ter zadel z vratom v travervo s tako močjo, da si je dobesedno prebodel vrat. Dečko je imel še toliko moči, da se je opotekel do bližnje hiše, kjer pa se je mrtev zgrudil. — Krivdo nesreče bo ugotovila preiskava.

Odlomki s pota

Salzburg, v juliju.

Ko vzevate Tivolij in se Ljubljana sprosti v zlatu sončnih žarkov, ko se razprše megle in je nebo nad mestom sinje modro, pride vame hudo kopnenje. Nikjer ne najdem miru, nikjer mi ni obstanka. Davni spomini me kličejo, vabijo. Ven — v svet! In če sem doma in spustim zavese, da me zunanost ne moti, pa se prikrade droben spomin, zarije se v možgane, pričara mi davne slike v vse lepših, opojnejših barvah, da se jim premagam predam. In s filmsko naglico beže pred menoj slike in spomini.

Z Mileo šetava ob curiškem jezeru, z Anito kramljava na gostilniškem vrtu nad Montmartrom, z Jonko postajava na Hradčanih, s Hanno se potepava po Berlinu, Ruth me spremlja v Grienzing.

Dunaj. Gledališča in studiji, povsod imam prijatelje, na katere me vežejo dragi spomini. Berlin nekoč... V eni sezoni so gostovali Tatrov, Meyerhold, Habimah, Granowsky... In zopet Reinhardt, Jessner, Piscator, Karl Heinz Martin...

To so spomini, ki jih ne pozabiš nikdar. In samo ena misel ti raje še v možganih: Ven, v svet! Vsaj za kratek čas zopet zadihati širše ozračje, vsaj za čas priti iz malenkostnih borb in intrig, postati zopet človek med ljudmi — in videti končno kaj novega!

O — pri nas so ljudje taki vsevedoži, taki geniji! Vsi so kot z ekrazitom napolnjene bombe modrosti in vedno se bojiš, da ne bo nekega dne razneslo cele Ljubljane.

In samohvala, hinavstvo! Kako majhni smo v tem oziru! V vseh poklicih, v vseh stanovih imamo take laži-bogove, ki se redijo od lastne duhovitosti, domišljije in ljudske neumnosti!

Spominam se še poročila v nekem našem dnevniku. Ne vem že kdo — saj je končno ime po-

Delovne čete akademikov

Akademiki iz vse države, združeni v svojih »Delovnih četah« pri delu. Lani so zgradili pri Virovitici krasen Sokolski dom, letos pa grade tam osnovno šolo. Poleg tega grade vodnjake z zdravno pitno vodo, širijo s filmi zmisel za higijeno, medicinci brezplačno pregledujejo ljudi; veterinarji dajejo nasvete za živino, agronomi za racionalnejšo obdelavo

zemlje in slično. V teh četah je tudi mnogo Slovencev. Tako sta na naši sliki (kjer vidimo skupino, ki dovaža cement), četrti in peti akademik (od leve proti desni) iz Dravske banovine. — Na sliki jasno vidimo močno voljo in optimizem mlajše generacije, da posveti tudi svoj prosti čas za boljšo in lepšo bodočnost naše vasi.

Nekaj o zavijačkah

Pred tednom smo ob pričetku sezone najrazličnejših svečanosti in prireditvah, kjer nastopajo tudi narodne noše, objavili članek, kjer smo opozarjali na razne pogoje narodnih noš. Pri evharističnih slavnostih smo spet videli tako slabe posnetke raznih avb, da smo v svojem poročilu moralno napisati, kako potreben je zakon za zaščito narodnih noš, ker jih nam bodo drugače brezvestni imitatorji in ljudje, ki nimajo niti okusa niti znanja, popolnoma pokvarili. Iz naše narodne noše, te svete dedščine po naših dedih in babicah, bomo sami ustvarili maskare, kakršne že danes vidimo na vseh mogočih prireditvah. Ne poučeni ljudje sami pomagajo uničevati narodno nošo, a naloga naših šol je, da ohranijo te narodne relikvije ter skrbijo, da se noše ne kvarijo z nepravilnimi posnetki. Še enkrat povdarjamo, da je v prvi vrsti šola poklicana vzgajati mladino in ves narod v tem smislu, da varuje narodno blago in njegove oblike.

Zato smo bili pa do skrajnosti presenečeni in ogorčeni, ko smo že na drugi šolski razstavi opazili na najneverjetnejši način skažene zavijače. Na neki šolski razstavi je bila razstavljena celo cela skupina takih skaz, ki niti od daleč niso več podobne uprav zaradi svoje enostavnosti lepim zavijačkam.

Najstarejše zavijače so bile popolnoma bele ter so se nosile tudi pod pečo, kakor podobno n. pr. vidimo pri beli čepici na portretih danterja in beneških dožev. Kot avbica je pa imela zavijača v 17. stoletju črno vezan obod, kjer je včasih bela podlaga tvorila ornament. Tudi belo v belem ali pa črno v črnem so vezene stare zavijače, ki so bile prvotne najpreprostejše avbe. Ohranile so se na Gorenjskem. Ko se je pa ta preprosta avba razvila pod vplivom mode in dobila koš v obliki pladnja, je zavijača živela dalje svoje skromno življenje. S pladnjastim košem je avba imela črn, zlato ornamentiran ali pa zlat obod s plosko vezeno. Zimska avba je imela pladnjast vatiran koš in kožuho-nast obod. Prej ploska zlata vezena se je

razbohotila v močan relief z »gosenicami« in se proti koncu 18. stoletja pod vplivom visokih frizur tedanje dobe razvila v bohotno zlato avbo z visokim košem polžaste oblike. Tedaj je tudi zavijača dobila obod iz brokata. Le redko je imela zavijača tudi skromen zlat ornament, nikdar pa ni zavijača vsa zlata ali pa enostavno od bogate zlate vezene avbe odrezen obod! Zavijača je vedno mehka in nikdar trda, kakor so obodi avbe. Posebno je zavijača

zanimiva zato, ker je sestra pocla, pocula in poculice, ki sega čez Belo krajino in Prekmurje tja do meja kajkavskega narčja na Hrvaškem in se veže z bohinskim, rateškimi in koroškimi oblikami »čuf« in »kap« v enotno slovensko celoto pokrival. Tako tudi peča, ki je globoko na Hrvaškem vsa pisana, pri nas postane bela in sega tja do skrajnih meja beneških Slovencev.

Zavijače z zlatimi obodi ali z barvastimi ornamentami na črni podlagi so prav tako napačne, kakor pisane vezene na beli podlagi njihov oboda. Takih zavijač naše prednice nikdar niso nosile in zato jih ne more nositi nobena naša mladenka, če hoče obleči narodno nošo. In zato bi pa tem manj smeje s takimi izdelki naše šole kvartiti naše narodne noše! Ne nosite jih niti k narodni noši niti h katerikoli drugi obleki, da ne bi dajale slabega zgleda!

Še srednji vek. Prastaro in današnje, kmečko in knežje, sever in jug, mesto in dežela, hrib in ravnic so se srečali tukaj in združili v harmonično sliko.

In kakor da se je ta čudež v naravi izrazil tudi v umetnosti: tu je stala zibelka enega največjih glasbenih olimpijcev, tu je živel Mozart — in njegova večna mlada muzika poje in zveni še danes v tem pravljicnem mestu.

Salzburg je ponosno, čudovito mesto, ki je svoje mogočno zunanje lice dobilo za vladanja knezoškofof. Razkošne palače še danes pričajo o njihovi moči in cel del mesta so kot mogočne gladališke baročne dekoracije. Mogočno se dvigajo cerkve v nebo, dostojanstveno zro fasade palač na ogromne trge, krona vsega pa je mogočna trdnjava gigantskih oblik, ki v čudovitem sozvoju zaključuje sliko mesta pod seboj.

Torej v Salzburgu. Bežno preletiš moderni del mesta, počasi te vodi korak po starem mestu, nato na grad, na Mönchsberg, po muzejih in knjižnicah — vse hitro in hlastno, da dobiš prvo sliko in prvi vtis, da najdeš sled za onim, kar te zanima, kar lahko poteni dan za dnem počasi in proučarno pregledaš, prežiš. Mimogrede srečaš znanca, skleneš prijateljstvo, spoznaš človeka, ki te zanima. V prvih dveh dneh moraš vedeti pri čem si.

Na akademiji Mozarteum.

Vsako leto julija in avgusta so na akademiji Mozarteum izpopolnjevalni ležaji za dirigente, režiserje, pevce. Iz vsega sveta se zberejo tukaj profesorji in učenci, skupno preživijo v delu dva meseca. Intendant Franz Schneiderman je zbral letos učiteljski zbor iz vsega sveta. Blesteča imena, ki dajejo svoje znanje in svoj bleščavni glas igrati in ki v neverjetnem kolegijskem prijateljstvu preživijo dva meseca s svojimi učenci. Tu so prof. dr. Paumgartner, Herbert von Karajan, Gutheil-Schoder, profesor

Ing. Ivo Ivanović

Pred mesecem se je poslovil od svojih prijateljev; še jim je izrekel svoje trdno upanje — »Bit će bolje!« in odšel je, da ozdravi. Odpotoval je s svojo družino v Leoben v Avstriji. Vedeli smo, da je njegova bolezen težka, a vendar ni nihče pričakoval tako hitre katastrofe. Zato je tem globlje užalostila vest o smrti ing. Ivanovića vse one, ki so ga poznali in cenili. Umrl je v Leobnu 5. t. m.

Inž. Ivanković Ivo je bil Dalmatinec, rojen 15. marca 1898 v Janjini na otoku Korčuli. Studije je končal v Leobnu v Avstriji, kjer si je tudi izbral življenjsko družico. Kot mlad inženjer je prišel v oktobru 1925 v Trbovlje. Od tega časa se je razen krajše dobe, ki jo je prebil v Rajhenburgu, ves čas uveljavljal kot odločen jugoslovanski nacionalist in brezkompromisen Sokol v javnem življenju v Trbovljah. V Sokolskem društvu je zavzemal mesto predsednika gospodarskega in socialnega odseka, zadnjih pet let pa je bil podstarešina. Tudi v tej dolžnosti se je izkazal živah in vstranjen delavec. Bil je tudi član oblastnega odbora

NO v Ljubljani in njen zaupnik za Trbovlje. Zavzemal pa je tudi razna mesta v odborih ostalih nacionalnih društev v Trbovljah. Nekaj časa je stal tudi na čelu politične organizacije. V tem vsestranskem javnem delu pa se je pokojni Ivanović izkazal kot miren, prevdaren in uviden človek. Upošteval je vedno tudi nasprotno mnenje in priznaval vsakemu njegove pravice. Zato in radi njegovega izredno razvitega socialnega čuvstvanja so ga cenili in spoštovali vsi. S svojim milim in mirnim nastopom si je pridobil simpatije tudi v širokih delavskih vrstah.

Kljub svoji bolehnosti in službenim dolžnostim se je z veliko vnemo zanimal za javno nacionalno življenje. In še je dobil časa, da se je bavil s težkimi gospodarskimi problemi. Predaval je v radiu, pisal članke in izdal brošuro »Weltwirtschaftskrise und deren Lösung«. Pripravljaj je še poljudno izdajo te brošure, a bolezen in smrt sta prekrizala njegove načrte.

Mlad, poln volje do dela, poln načrtov za bodočnost je šel od nas. To tragiko mladega človeka pa povečuje še mrzla realnost, da bo truplo brata Ivanovića, ki je tako žarko ljubil našo jugoslovansko domovino, ležalo v tuji zemlji. Naj bi mu slovenska gruda, ki mu jo pri naša na grob zastopstvo trboveljskega Sokola, dala miren počitek!

Emil Pirehan, Harald Kreutzberg, iz Bostona so prišli Ralph Leonard Kirkpatrick in Francis Findlay, iz Londona Mildmay-Capianni, Ralph Lawton in Derra de Moroda, prof. Willy Klaser iz Kopenhage, prof. Walter Kerschbaumer iz Toronta, Gofredo Sajani in Vittorino Moratti iz Milana, Xenia L'Orsa iz Zürich, ta imena kronajo še Aleksander Perfall, Geza von Kresz, dr. Erich Schenk, Francis Richard. 15. julija pridejo še Max Reinhardt, Bruno Walter, dr. Weingartner, Lothar Wallerstein, Otto Ehrhardt, Erich Kleiber, Karl Heinz Martin in Arturo Toscanini. Res da so šolne blazno visoke, da je življenje v Salzburgu preračunano na dolarje, a možnost res vsastranskega studija, navzočnost pri vseh vajah za koncerte, opere in drame, praktične vaje na odru, pred mikrofonom, pred kamero, samostojno delo pod vodstvom in nadzorstvom in s sodelovanjem strokovnjakov, ki so z zanimanjem in ljubeznijo pri stvari, odtehtajo tudi ta trdi oreh. In učenci: mladi režiserji in dirigenti, violonisti in pianisti, ljudje iz gledališke, radijske in filmske stroke, sama mladina, veak z drugimi izkušnjami in znanjem, z drugimi nazori in hotenjem — a vsi z ljubeznijo do poklica in z zanimanjem za lež nje in hotenje drugega. Amerikanci in Angleži, Francozi in Italijani, Nemci, Norvežani in Skandinavci, tudi Balkan je častno zastopan. Žive v šolskem in prostem času kot ena družina v prijateljskem krogu.

Z Nemcem Erichom Schenekom, ki je končal berlinski konservatorij, in dirigentom Chester Beckom iz San Francisca delimo stanovanje in hrano. Medtem ko je Schenck še ves divji in neugnan, vesel in duhovit, je Beck suh in stvarjen, včasih že smešno-resen, a dober in odkritosrčen prijatelj. Vsako prsto minuto presedi pred klavirjem z Wagnerjem, in ko »zurači« leže spat. Zanj ni drugega življenja, Erich je pa ves drug. Vsakdo ima svoj obraz. Frk.